

Objektno orijentisano programiranje 2

Pregled jezika Java

Primitivni tipovi podataka

- Primitivni (ugrađeni, ne-klasni, vrednosni) tipovi:
- boolean - vrednosti true ili false
- char - znak iz *Unicode* skupa (kodiranje UTF-16)
- byte - 8-bitni označeni ceo broj (*signed integer*)
- short - 16-bitni označeni ceo broj (*signed integer*)
- int - 32-bitni označeni ceo broj (*signed integer*)
- long - 64-bitni označeni ceo broj (*signed integer*)
- float - 32-bitni floating point (IEEE 754-1985)
- double - 64-bitni floating point (IEEE 754-1985)
- Stroga provera tipova, ali dozvoljene bezbedne implicitne konverzije
- Za svaki primitivan tip postoji i klasa-omotač (npr. Integer za int)
- Automatsko pakovanje/raspakivanje

Literali i konstante

- Literali – leksički simboli koji bukvalno predstavljaju napisano
- Primeri literalja:
true, 1_000_000, 6.28, 3.14f, 'a', '\n', "Zdravo"
- Imenovane konstante: modifikator final, inicijalizacija konstantnim izrazom
- Polja klase kao imenovane konstante: modifikatori static final
- Primer:

```
static final double pi=3.14;
```
- Logički povezane konstante mogu biti grupisane unutar klase
- Primer:

```
class BojeKarata{  
    final static int PIK = 2;  
    final static int KARO = 3;  
    final static int HERC = 4;  
    final static int TREF = 5;  
};
```
- Pristup:
BojeKarata.HERC, BojeKarata.TREF, itd.

Unicode skup znakova

- Tradicionalni jezici koriste ASCII skup znakova
- Program na Javi koristi Unicode skup (UTF-16)
- Unicode je internacionalni standard
- UTF-16, način kodiranja
  - kodovi koriste 16 ili 32 bita da predstave Unicode znake
- Prethodni primer sa konstantom `pi`:
`static final double π = 3.14;`
- Kod na Javi pisani pomoću ASCII (7-bit) skupa se translira u Unicode pre prevodenja

Operatori

- Po opadajućim prioritetima:
  - ind., pristup, poziv: `[ ] . (argumenti)`
  - unarni postfiksni: `izraz++ izraz--`
  - unarni prefiksni: `++izraz --izraz +izraz -izraz ~ !`
  - kast: `(tip) izraz`
  - multiplikativni: `* / %`
  - aditivni: `+ -`
  - pomerački: `<< >> >>>`
  - relacioni: `< > >= <= instanceof`
  - jednakost: `== !=`
  - logičko ili bitsko AND: `&`
  - logičko ili bitsko XOR: `^`
  - logičko ili bitsko OR: `|`
  - logičko uslovno AND: `&&`
  - logičko uslovno OR: `||`
  - uslovni: `? :`
  - dodata: `= += -= *= /= %= >>= <<= >>>= &= ^= |=`
- Svi binarni osim dodata su levo-asocijativni

Komentari

- Prevodilac ih ignoriše
- Tri stila:

```
// komentar u liniji – proteže se do kraja linije
/* komentar koji može
   obuhvatati više linija */
/** dokumentacioni komentar
   – namenjen opisu deklaracije koja sledi */
```
- *javadoc* alat na osnovu dokumentacionih komentara generiše HTML dokumentaciju

Tok kontrole

- Instrukcije se završavaju ;
- Jednostavne instrukcije – izrazi
- Sekvence instrukcija – blokovi u zagradama { }
- Kontrolne strukture kao na jezicima C i C++
  - selekcije: if-else i switch
  - iteracije: while, do-while i for
- *foreach* petlja (Java 5.0) za iteriranje kroz zbirke (kolekcije) i nizove
  - bez korišćenja iteratora i indeksa
- Instrukcije skoka
  - break i continue koje mogu imati i labelu naredbe iz koje se iskače
  - goto instrukcija ne postoji
- Labele služe samo za iskakanje iz petlji pomoću break i continue

Primer *foreach* petlje

- Konvencionalna for petlja:

```
public int sumaNiza(int niz[]){
    int suma=0;
    for (int i=0; i<niz.length; i++) suma+=niz[i];
    return suma;
}
```

- Nova *foreach* petlja:

```
public int sumaNiza(int niz[]){
    int suma=0;
    for (int e: niz) suma+=e;
    return suma;
}
```

Klase i objekti

- Klase definišu tipove (apstrakcije)
- Objekti su primerci klasa (pojave)
- Primer klase – tačka u 2D:

```
class Tacka{ public double x,y; }
```

  - ova klasa ima dva javna polja i ne sadrži metode
- Prava pristupa se deklarišu za svaki član klase
  - koriste se modifikatori `public`, `protected` i `private`
  - deklaracija `public` znači da svaki kod sa pristupom objektu može pristupiti članu
  - ostala prava pristupa umanjuju pristupačnost člana

Stvaranje i uništavanje objekata

- Objekti se stvaraju korišćenjem ključne reči new
- Primer:

```
Tacka centar = new Tacka();
```
- Objekti su smešteni u memoriji za dinamičku alokaciju (*heap*)
- Objektima se pristupa preko referenci
  - reference su slične pokazivačima na C++
  - promenljiva tipa neke klase sadrži referencu na objekat ili null
  - referencia može da pokazuje na razne objekte u toku životnog veka
- Objekti se ne uništavaju eksplicitno, uklanja ih sakupljač đubreta
  - ako na objekat ne ukazuje ni jedna referencia – može se ukloniti
  - sakupljač đubreta je posebna programska nit (radi u pozadini)

Metodi

- Metodi pristupaju implementacionim detaljima klase (objekta) koji su, po pravilu, sakriveni od drugih klasa
- Potpis:
  - ime metoda, broj i tipovi parametara metoda
- Primer (u klasi Tacka):

```
public void inicijalizuj() {x=0; y=0; }
```

  - metod `inicijalizuj()` nema parametre i nema rezultat
- Unutar metoda, članovi klase se mogu imenovati direktno (bez reference na objekat), kao i u C++
- Objekat čiji se metod poziva se naziva primalac poruke (*receiver*)
- Statički metodi – kao u jeziku C++
- Parametri se prenose po vrednosti
  - ako je parametar referencia – sam objekat se prenosi po referenci

Objekti String

- Java obezbeđuje klasu `String`
  - podrška za podatke tipa niski (sekvenci znakova)
- Operator `+` se koristi za nadovezivanje (konkatenaciju) niski
- Objekti tipa niske se jednostavno stvaraju i inicijalizuju:

```
String ime="Petar"
```
- Objekti tipa niske se mogu samo čitati
  - na primer: `ime += " Petrović"`
formira novi objekat niske "Petar Petrović"
- Postoji tip `StringBuffer` za promenljive niske
- U svakoj klasi se može napisati metod `toString()`
  - konvertuje dati objekat u nisku na željeni način

Nizovi

- Niz je objekat koji predstavlja seriju objekata nekog tipa
- Nizovski objekti imaju polje `length` koje može samo da se čita
  - polje daje informaciju o broju elemenata niza
- Indeksi su celi brojevi u opsegu između 0 i `length-1`
- Kontrola probroja opsega indeksa:
  - izuzetak `IndexOutOfBoundsException` ukazuje da je indeks van opsega
- Primer:

```
class Špil{  
    final static int VELIČINA_ŠPILA = 32;  
    Karta[ ] karte=new Karta[VELIČINA_ŠPILA];  
    ...  
    public void print(){for(Karta k: karte) System.out.println(k);}  
}
```
- Po kreiranju niza objekata svi elementi niza (reference) su inicijalizovani na `null`
- Mogu se odmah kreirati i objekti na koje pokazuju reference u nizu:

```
X[ ] x2= new X[ ]{new X(1), new X(2)};
```

Izvođenje klasa (proširivanje)

- Jedna od glavnih dobiti OO programiranja
  - proširenje ponašanja postojeće klase
- Nova (proširena) klasa nasleđuje sva polja i metode originalne klase
- Izvedena klasa može da:
  - proširi strukturu podataka osnovne klase dodavanjem polja
  - proširi ugovor osnovne klase dodavanjem novih metoda
  - redefiniše nasleđeno ponašanje redefinisanjem metoda osnovne klase
- Objekat izvedene klase može da zameni objekat osnovne klase
  - npr. ako metod očekuje parametar tipa osnovne klase
može mu se proslediti argument tipa izvedene klase
- Polimorfizam
  - objekat na koji upućuje referenca može ispoljavati više(poly-) oblika(-morph)
  - metod se poziva na osnovu stvarnog tipa objekta, a ne tipa reference
- Java podržava samo jednostruko nasleđivanje implementacije
  - samo jedna klasa se može proširiti

Klase Object

- Klase koje ne proširuju eksplisitno druge klase, implicitno proširuju klasu Object
- Object se nalazi u korenu hijerarhije klasa
- Object je najopštija klasa za reference koje mogu da upućuju na objekat proizvoljne klase
- Primer:

```
Object o = new Tacka();
```

```
o = "Petar Petrović"
```

- legalno je referencu o postaviti da upućuje na objekat tipa Tacka i na objekat tipa String

Interfejsi

- Ponekad je korisno deklarisati ugovor klase - metode koje mora da podrži
- Implementacija metoda je irelevantna, za klijenta je bitan njihov potpis
- Primer: metodi sa istom deklaracijom koji se mogu primeniti na razne zbirke
  - lančanu listu vrednosti
  - heš-tabelu vrednosti
- Interfejs je nalik klasi, ali sadrži (u principu) deklaracije metoda
  - sličan je apstraktnoj klasi sa svim apstraktnim metodima bez promenljivih polja
- Interfejs je stvar čistog ugovora (u praksi – samo do verzije Java 8)
  - deklariše koji metodi su podržani klasom koja će implementirati taj interfejs
- Interfejs je tip
  - mogu se definisati reference tipa nekog interfejsa
  - takve reference mogu da upućuju na objekte onih klasa koje implementiraju taj interfejs
- Klase implementiraju interfejse, tj. ostvaruju njihove ugovore

Izuzeci

- Izuzetak u Javi je isključivo objekat
- Klase izuzetaka se izvode iz klase `Throwable`
  - klasa `Throwable` direktno nasleđuje klasu `Object`
  - klasa `Throwable` sadrži polje tipa niske koje se može koristiti za opis izuzetka
- Svi novi izuzeci treba da se izvode iz klase `Exception`
  - klasa `Exception` je izvedena iz `Throwable`
  - koren hijerarhije klasa proverenih izuzetaka
- Paradigma za obradu izuzetaka: `try-catch-finally` sekvenca:
  - prvo pokušaj (`try`) da uradiš nešto
  - ako to nešto baci (`throw`) izuzetak, uhvati ga (`catch`)
  - konačno (`finally`), obavi završne aktivnosti, dogodio se izuzetak ili ne
- Neuhvaćeni izuzeci se obrađuju podrazumevanom rutinom za obradu
  - podrazumevana rutina (`default handler`) prijavljuje grešku i prekida nit kontrole u kojoj se greška javila

Paketi

- Konflikti imena su čest problem u razvoju softvera
- Klase kapsuliraju polja i metode,
pa se problem konflikta imena prenosi na imena klasa
- Java uvodi pojam paketa
  - donekle sličan pojmu prostora imena u C++
- Paket sadrži skup tipova i potpaketa
- Paket se imenuje navođenjem deklaracije na početku fajla

```
package rs.ac.bg.etf.igre;
```

```
class Karte { ... }
```
- Puno ime klase: `rs.ac.bg.etf.igre.Karte`
- Mogu se uvoziti (`import`) pojedini ili svi tipovi iz nekog paketa:

```
import rs.ac.bg.etf.igre.*
```
- Uvezena imena tipova se mogu koristiti u kratkom obliku: `Karte`

Niti

- Podrška za konkurentno izvršavanje programskih niti (*threads*)
  - mogu se kreirati aplikacije sa više niti programske kontrole
- Aktivni objekti – vlastita nit kontrole definisana metodom `run()`
- Dva pristupa za definisanje aktivnih objekata:
  - proširiti klasu `Thread`
  - implementirati interfejs `Runnable`
- Sinhronizacija za konkurentni pristup podacima objekta ili klase
  - sinhronizovani metodi – upravljuju bravom za pristup objektu
  - suština – međusobno isključivanje pristupa aktivnih objekata
  - opasnost – uzajamno blokiranje
- Mehanizam za komunikaciju između niti (`wait-notify`)
  - ugrađen u klasu `Object`

Grafički korisnički interfejs

- Paket `java.awt` (*Abstract Windowing Toolkit*)
- Prozori, dijalozi, meniji,...
- Rad sa komponentama (kontrole, *widgets*)
  - jednostavne i kontejnerske komponente
- Obrada događaja
  - delegirani model: izvori i osluškivači događaja
  - adapteri osluškivača
  - paradigma programiranja: programiranje vođeno događajima (*event-driven programming*)
- Crtanje